

ХУУЛЬ ДЭЭДЛЭХ ЁС: ГАРЫН АВЛАГА

ХУУЛЬ ДЭЭДЛЭХ ЁС, АРДЧИЛАЛ, ХҮНИЙ ЭРХ

Европын зөвлөлийн гурван тулгуур багана нь хууль дээдлэх ёс, ардчилал, хүний эрх бөгөөд эдгээр нь хоорондоо нягт уялдаатай, салшгүй холбоотой юм.

- ▶ Ардчилал нь иргэдийг төрийн шийдвэр гаргах үйл явцад оролцох боломжийг хангана;
- ▶ Хүний эрх нь хувь хүний эрх, эрх чөлөөнд хөндлөнгөөс дур зоргоороо болон хэр хэмжээ хэтрүүлж оролцохоос хамгаалж, хүний нэр төрийг баталгаажуулна;
- ▶ Хууль дээдлэх ёсонд тулгуурласан төрийн эрх мэдлээ хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг эрх зүйгээр зохицуулж, хяналт тавих боломжтой болдог.

Хууль дээдлэх ёс нь төрийн эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч этгээдүүдэд хариуцлага тооцох тогтолцоог бүрдүүлж, ардчиллыг дэмждэг. Түүнчлэн хараат бус, бие даасан, шударга шүүхийн тогтолцоогоор дамжуулан хүний эрхийг хамгаалж, дур зоргоор шийдвэр гаргахаас урьдчилан сэргийлж, цөөнхийн эрх ашгийг хамгаалдаг.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Тодорхой эрх зүйн зохицуулалтгүйгээр төр нь тогтворгүй байдал, дур зоргоор авирлах явдалд өртөх эрсдэлтэй юм.

Хууль дээдлэх ёс нь хүн бүрийн язгуур эрх, эрх чөлөөг хамгаалдаг. Энэ нь орчин үеийн ардчиллын үндэс суурь билээ.

Хууль дээдлэх ёс нь дараах таван үндсэн зарчимд суурилдаг:

- ▶ **Хууль ёс (Legality)** - Хууль хүн бүрд адил үйлчилж, төрийн эрх мэдлийн хязгаарыг тогтооно.
- ▶ **Хууль зүйн хувьд тодорхой байх (Legal certainty)** - Хууль нь ойлгомжтой, хүртээмжтэй бөгөөд түүний үр дагаврыг урьдчилан тооцох боломжтой байна.
- ▶ **Эрх мэдлийг урвуулан ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх (Prevention of abuse of power)** - Дур зоргоор авирлахаас сэргийлэх зорилгоор хяналт тавьдаг.
- ▶ **Хуулийн өмнө эрх тэгш байх ба ялгаварлан гадуурхахгүй байх (Equality before the law and non-discrimination)** - Хууль хүн бүрийн эрхийг хамгаалж, хүн бүрд адил тэгш үйлчилнэ. Ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.
- ▶ **Бие даасан, хараат бус шүүхэд хандах эрх (Access to independent and impartial justice)** - Хүн бүр шүүхээр хууль ёсны эрх ашгаа хамгаалуулах боломжтой байна.

Мальта улсын уран бүтээлч Надин Тэумагийн зурсан “Шударга ёсны хатагтай” сэдэвт зургууд

ХУУЛЬТ ЁС

Хууль хүн бүрд адил үйлчилж, төрийн эрх мэдэлд хязгаар тогтоодог.

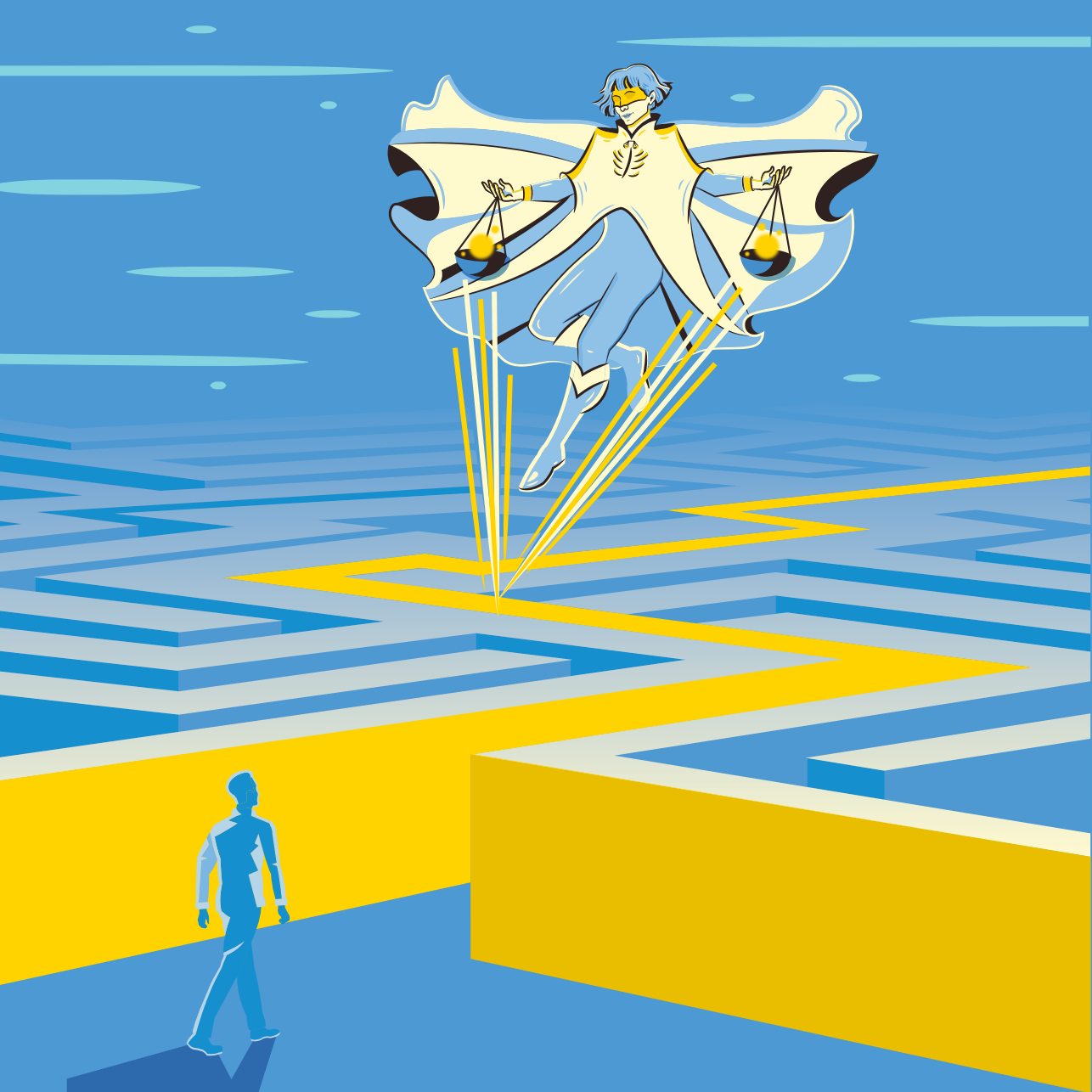
Хууль дээдлэх ёс үйлчилдэг улсад эрх баригчид болон иргэдийн үйл ажиллагааг ардчилсан зарчмаар батлагдсан хууль тогтоомжоор зохицуулдаг. Гүйцэтгэх эрх мэдэл нь ямар нэгэн хязгаарлалт, хяналтгүйгээр хэрэгжүүлэн, өөрийн хүсэл зоригийг тулган хүлээлгэж болохгүй.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Төр бүх шийдвэрээ хуулийн хүрээнд гаргах.
- ▶ Хууль тогтоомжийг тодорхой, ил тод, ардчилсан журмаар батлан гаргах.
- ▶ Төрийн эрх бүхий байгууллагын шийдвэрийг хараат бус шүүх хянадаг байх. Төрийн эрх мэдэл хэрэгжүүлэгч аливаа байгууллага нь Үндсэн хуульд тогтоосон журмыг дагаж мөрдөхгүйгээр өөртөө шинэ бүрэн эрх олгож болохгүй.
- ▶ Олон улсын гэрээ, конвенц, түүнчлэн олон улсын шүүхээс гаргасан шийдвэрийг хэрэгжүүлж, дагаж мөрдөх.
- ▶ Хууль тогтоомж бодитоор хэрэгждэг байх.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Эрх мэдэл хуульд нийцэж хэрэгжих шаардлагагүй байсан бол түүнийг урвуулан ашиглах эрсдэлтэй. Тухайлбал төр засаг өөрийн үзэмжээр иргэдийн эрх, эрх чөлөөг хязгаарлах боломж бүрдэх байсан. Хууль тогтоомж нь ардчилсан журмаар батлагдсан гарч, тодорхой, ойлгомжтой байж, түүнийг хүндэтгэн сахидаг байх нь хүн бүрийн хувьд шударга ёс, эрх тэгш байдлыг хангах баталгаа болдог.

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТОДОРХОЙ БАЙДАЛ

Хууль нь ойлгомжтой, хүртээмжтэй бөгөөд түүний үр дагаврыг урьдчилан тооцох боломжтой байна.

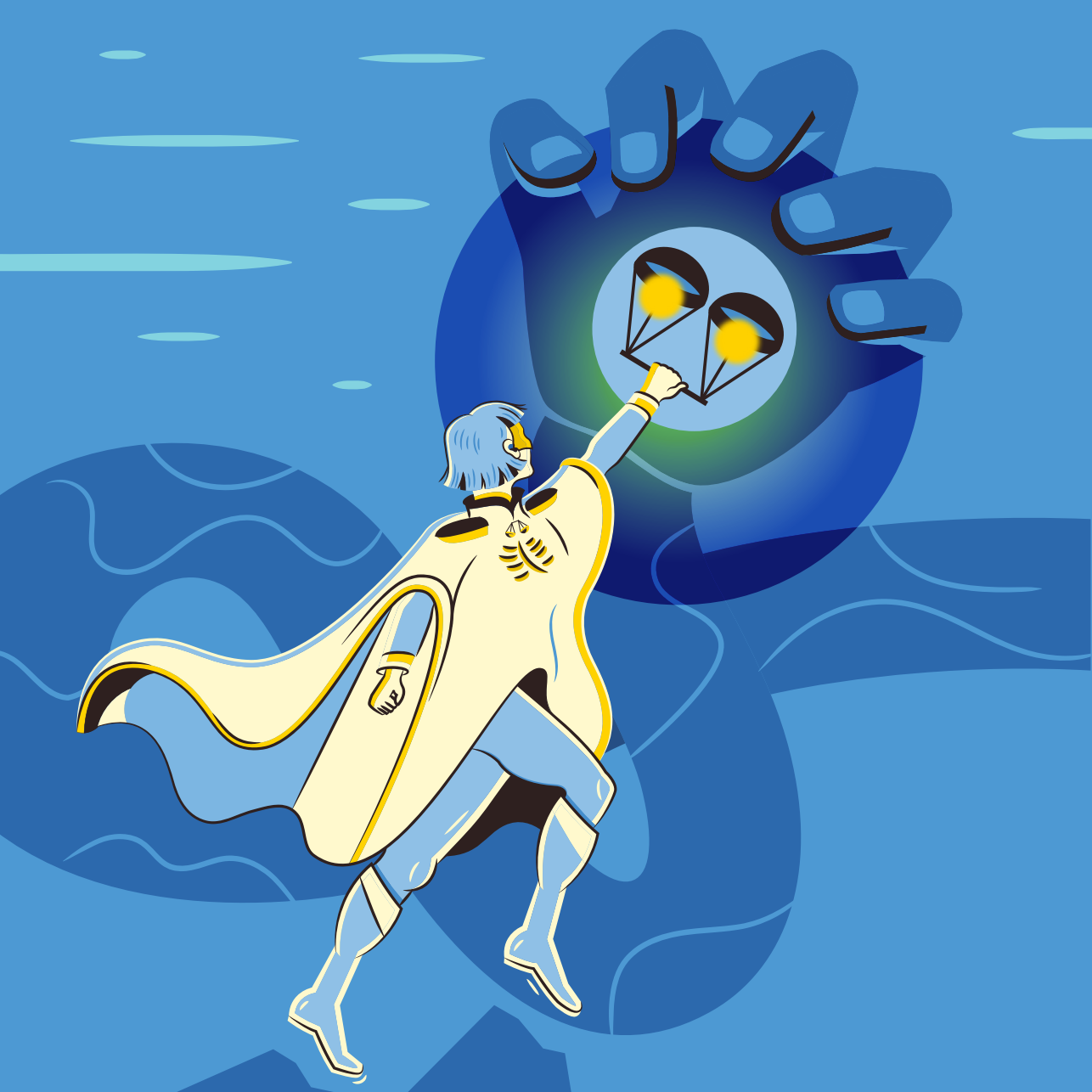
Хууль зүйн хувьд эргэлзээгүй байснаар хууль тогтоомж нь тодорхой, олон нийтэд хүртээмжтэй урьдчилан таамаглах боломжтой, буцаан хэрэглэхгүй байх баталгаагаар хангана. Ингэснээр хүн бүр өөрийн эрх, үүргээ урьдаас мэдэх боломжтой юм.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Хууль тогтоомж, шүүхийн шийдвэр нь хүн бүрд хүртээмжтэй, ойлгомжтой байх.
- ▶ Хууль нь гэнэт өөрчлөгдөхгүй буюу тогтвортой, нэгдмэл байх.
- ▶ Хэнийг ч гэмт хэрэг, зөрчилд тооцогдоогүй үйлдлийнх нь төлөө яллаж болохгүй.
- ▶ Төрийн байгууллага шийдвэр гаргахдаа хиймэл оюун ухаан ашигласан тохиолдолд иргэн энэ талаар мэдээлэл авах, өөрт нь хамаарах шийдвэрийг хэрхэн гаргасныг мэдэх эрхтэй.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Иргэн бүр итгэл дүүрэн амьдрахын тулд өөрсдийн эрх, үүргээ мэдэж байх учиртай. Тодорхой бус, эсхүл байнга өөрчлөгддөг хуулиудаас үүдэн нийгмийн тогтворгүй байдал бий болж, иргэд таамаглашгүй хориг арга хэмжээнд орох эрсдэлтэй байдаг.

ЭРХ МЭДЛИЙГ УРВУУЛАН АШИГЛАХААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ

Дур зоргоор авирлахаас сэргийлэх зорилгоор хяналт тавьдаг.

Хязгааргүй бөгөөд хяналтгүй эрх мэдэл нь шударга бус байдалд хүргэдэг. Үнэмлэхүй эрх мэдэл нь дур зоргоор шийдвэр гаргах, авлига, улс төрийн хэлмэгдүүлэлт зэрэг хэлбэрийн аюул учруулдаг. Эдгээр нь зөвхөн төрийн байгууллагаар хязгаарлагдахгүй. Төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг, эсхүл ихээхэн эрх мэдэл бүхий хувийн хэвшлийн этгээдүүд ч мөн зохих хариуцлага, хяналтад хамрагдах ёстой.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Эрх мэдлийг хэрэгжүүлэх нь хууль тогтоомжоор зохицуулагдаж, дур зоргын, хязгааргүй шинжтэй байж үл болно.
- ▶ Шийдвэрийн үндэслэл, тайлбар өгөх үүрэг: Төрийн байгууллага, албан тушаалтны гаргасан шийдвэр, тэр дундаа хиймэл оюун ухааны системийн тусламжтайгаар гаргасан шийдвэрийг үндэслэлтэй, тайлбартай байх ёстой.
- ▶ Төрийн шийдвэрүүд нь хараат бус, төвийг сахисан шүүхээр үр дүнтэй хянан шийдвэрлүүлэх боломжтой байх ёстой.
- ▶ Төрийн албан тушаалтнууд албан үүргээ хэрэгжүүлэх явцад нийтийн ашиг сонирхол болон хувийн ашиг сонирхлын хооронд үүсэж болох ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг зохицуулах тодорхой ёс зүйн хэм хэмжээ, журмыг дагаж мөрдөх ёстой.
- ▶ Авлигаас үр дүнтэй урьдчилан сэргийлэх, түүнийг мөрдөн шалгах, зохих хариуцлага хүлээлгэх ёстой.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Хяналт, хариуцлагын тогтолцоо байхгүй тохиолдолд төрийн эрх мэдлийг хэрэгжүүлэгч этгээдүүд эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж, шударга бус давуу байдал олж авах боломжтой. Хиймэл оюун ухаан зэрэг шинэ технологиуд төрийн шийдвэр гаргалтад улам бүр чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаа энэ үед хууль дээдлэх ёс нь тэдгээрийн хэрэглээ ил тод, хариуцлагатай, хүний хяналтад байхыг шаарддаг. Хууль дээдлэх ёс нь төрийн байгууллага, албан тушаалтнууд төдийгүй ихээхэн эрх мэдэл бүхий хувийн хэвшлийн этгээдүүд эрх мэдлээ урвуулан ашиглахаас сэргийлэх хамгаалалтын механизмыг бүрдүүлдэг.

ХЯНАЛТ-ТЭНЦЭЛ

Ардчиллыг хамгаалахын тулд эрх мэдлийг хуваарилж, хяналт тавина.

Эрүүл ардчилалд аливаа ганц байгууллага, нам, хувь хүн хяналтгүй эрх мэдэл хэрэгжүүлж болдоггүй. Хяналт, тэнцэл нь төрийн эрх мэдлийн салаанууд бие биедээ хяналт тавьж, хязгаарлах нөхцөлийг бүрдүүлдэг. Төрийн байгууллагуудаас гадна эрх баригчдыг хариуцлагад татахад чөлөөт бөгөөд идэвхтэй иргэний нийгэм чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Үндсэн хууль нь эрх мэдэл хуваарилалтын баталгааг хангаж, төрийн гол байгууллагуудын хооронд хяналт, тэнцлийн тогтолцоог бүрдүүлэх үүрэгтэй.
- ▶ Шүүхийн хараат бус байдлыг хууль тогтоомж болон практикт аль алинд нь баталгаатай хангах ёстой.
- ▶ Хууль тогтоомж нь иргэний орон зайд зайлшгүй шаардлагатай үндсэн эрхүүдийг хамгаалж, чөлөөт, олон ургальч хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг баталгаатай байлгах нөхцөлийг бүрдүүлэх ёстой.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Эрх мэдлийг үр дүнтэй хяналт, тэнцвэргүйгээр төвлөрүүлсэн тохиолдолд ардчилсан институциуд байгууллагын хувьд эрх мэдлээ алдах болон эрх мэдлийг урвуулан ашиглах эрсдэлд ордог. Үр нөлөөтэй хяналт, тэнцэл нь эрт сэрэмжлүүлэх механизмын үүрэг гүйцэтгэдэг бөгөөд засаглалыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд саад болдоггүй. Бат бөх иргэний орон зай нь институцийн хамгаалалтын механизмын салшгүй нэмэлт хэсэг бөгөөд төрийн эрх мэдэл нь үйлчилж буй ард иргэдийнхээ өмнө хариуцлагатай хэвээр байх нөхцөлийг бүрдүүлдэг.

ХУУЛИЙН ӨМНӨ ЭРХ ТЭГШ БАЙХ БА ЯЛГАВАРЛАН ГАДУУРХАХГҮЙ БАЙХ

Хууль хүн бүрийг хамгаалж, адил тэгш үйлчилдэг бөгөөд ялгаварлан гадуурхалт хориглодог.

Хууль дээдлэх ёсны шаардлага нь хүн бүр хуулиар тогтоогдсон ижил эрх, үүрэгтэй байх, мөн тэдэнд ямар нэгэн үндэслэлгүйгээр ялгаварлалгүй хандахад оршино.

Хуулийн өмнө эрх тэгш байх гэдэг нь:

- ▶ Хууль болон түүнийг хэрэгжүүлэхийн аль алинд хүмүүсийг ялгаварлан гадуурхаж үл болно.
- ▶ Аливаа хэлбэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас хамгаалах арга хэмжээ авах ёстой.
- ▶ Хүн бүр тэгш эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.
- ▶ Ялгаварлан гадуурхалтад өртсөн хэнд боловч өөрийгөө хамгаалах боломж бүрдүүлэх ёстой.
- ▶ Хиймэл оюун ухаан нь ялгаварлан гадуурхалтыг бий ёсгүй. Мөн ялгаварлан гадуурхах аливаа өрөөсгөл хандлагад дүн шинжилгээ хийх нь зохистой бөгөөд тэгш бус байдалд өртсөн этгээдийг шаардлагатай эрх зүйн хамгаалалтаар хангах боломжтой байх.

Гол ахиц дэвшил - Эмэгтэйчүүдийн сонгох эрхийн жишээ

Европ тивд эмэгтэйчүүдэд сонгох эрхийг хожуу олгосон явдал нь ялгаварлан гадуурхалтын түүхэн нэг жишээ юм. Финлянд Улс 1906 онд эмэгтэйчүүдэд сонгох эрхийг олгосон европын анхны улс болсон байна. Уг эрхийг Европын ихэнх орнуудад 1918 оноос олгож эхэлсэн бөгөөд 1984 оноос л европ даяар түгээмэл тогтсон байна. Өнөөдөр хууль дээдлэх ёс нь зөвхөн эмэгтэйчүүдийн эрхийг хамгаалаад зогсохгүй, тэднийг улс төрийн амьдралд идэвхтэй оролцох нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

БИЕ ДААСАН, ХАРААТ БУС, ШУДАРГА ШҮҮХЭД ХАНДАХ ЭРХ

Хүн бүр шүүхэд өөрийн эрхээ хамгаалах боломжтой.

Бие даасан, хараат бус шүүхэд хандах боломж нь хүмүүст өөрсдийн эрхийг хамгаалах нөхцөлийг бүрдүүлдэг. Тухайлбал, ажлаас халагдсан, өмч хөрөнгөө хураалгасан, хүүхэдтэйгээ уулзах эрхээ хязгаарлуулсан шийдвэрийг шүүхээр хянан шийдвэрлүүлэх боломж олгоогүй нь хүний эрхийг зөрчсөн гэж Европын Хүний эрхийн шүүх шийдвэрлэсэн байдаг. Эрх тэгш байдлыг бодитоор хангахын тулд шүүхийн хүртээмжтэй, шуурхай тогтолцоог бий болгох нь зайлшгүй чухал юм.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Хүн бүр шүүхэд хандах эрхтэй бөгөөд бие даасан, хараат бус шүүхээр шүүлгэх эрхтэй.
- ▶ Шүүх шийдвэрээ хүртээмжтэй, тодорхой тайлбарлах.
- ▶ Хүн бүр хууль зүйн туслалцаа, зөвлөгөөг авах боломжоор хангагдах.
- ▶ Шүүхийн хэрэг, маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаа шуурхай, өртөг зардал ихгүй байх.
- ▶ Шүүхийн шийдвэр биелүүлдэг байх.

Яагаад энэ нь чухал вэ?

Шүүх байгууллага хүртээмжгүй байвал эрх нь зөрчигдсөн иргэд хамгаалуулах боломж хязгаарлагдана. Төр хараат бус, нийтэд хүртээмжтэй шүүхийн тогтолцоог бүрдүүлэх учиртай.

ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ХЯНАЛТ

Үндсэн хууль нь өөрийн зарчим, үзэл баримтлалыг сахин хамгаалах батлан хамгаалагч институттэй байхыг шаарддаг.

Хууль тогтоомж нь дээд хүчин чадал бүхий эрх зүйн хэм хэмжээ болох Үндсэн хуульд нийцэж байгаа эсэхийг хянан шалгах боломжтой байх ёстой. Хараат бус байгууллагаас хэрэгжүүлэх Үндсэн хуулийн хяналт нь хууль тогтоомж болон төрийн үйл ажиллагаа Үндсэн хуульд нийцэж байгаа эсэхийг хангах, үндсэн эрхийг баталгаажуулах, эрх мэдэлд хязгаар тогтоох үндсэн ач холбогдолтой.

Үндсэн зарчмууд

- ▶ Үндсэн хуульд хууль тогтоомж болон төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаа Үндсэн хуульд нийцэж байгаа эсэхэд хараат бусаар шүүхийн хяналт тавих тогтолцоог тусгасан байх ёстой.
- ▶ Мэргэшсэн Үндсэн хуулийн шүүх ажилладаг тохиолдолд түүний бүрэлдэхүүн, харьяалал, шүүгчдийн эрх зүйн байдал болон бүрэн эрхийн хугацааг Үндсэн хуульд баталгаажуулсан байх ёстой. Ингэснээр тус шүүхийг тухайн үеийн улс төрийн түр зуурын олонхын зүгээс үзүүлэх хөндлөнгийн нөлөөллөөс хамгаална.
- ▶ Үндсэн эрх нь хөндөгдсөн тохиолдолд иргэд төрийн байгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаа Үндсэн хуульд нийцэж байгаа эсэхийг шууд буюу шууд бусаар маргах, хянан шийдвэрлүүлэх боломжтой байх ёстой.
- ▶ Үндсэн хуулийн шүүхийн шийдвэр нь төрийн бүх байгууллага, албан тушаалтанд заавал биелэгдэх хүчинтэй байх бөгөөд түүнийг үнэнч шударгаар, зохих журмын дагуу хэрэгжүүлэх ёстой.

Яагаад энэ нь зайлшгүй чухал вэ?

Үндсэн хуулийн хяналт байхгүй тохиолдолд эрх мэдэл бүхий этгээдүүд үндсэн эрхийг зөрчсөн хууль батлах, эсхүл эрх мэдлийн хуваарилалтын зарчмыг алдагдуулах боломжтой болох бөгөөд үүнийг таслан зогсоох үр дүнтэй эрх зүйн арга хэрэгсэлгүй болно. Үнэхээр хараат бус, хүртээмжтэй бөгөөд шийдвэрийг нь хүндэтгэн биелүүлдэг Үндсэн хуулийн шүүх нь Үндсэн хуулийн эцсийн батлан хамгаалагчийн үүргийг гүйцэтгэж, ардчиллын ухралтаас сэргийлэх чухал хамгаалалт болдог.

PAX EVAN
TIBI GELI
MAR STA
GEMINVS

ХУУЛЬ ДЭЭДЛЭХ ЁСНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Европын зөвлөлийн Венецийн комиссын гүйцэтгэх үүрэг

Венецийн комисс нь гишүүн орнууддаа хууль дээдлэх ёсны зарчмуудыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай үндсэн хуулийн тогтолцоог бүрдүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлсээр ирсэн. Мөн тухайн улсад хууль дээдлэх ёсны зарчмуудыг хэрхэн хэрэгжүүлж буйг үнэлэх зорилготой “Хууль дээдлэх ёсыг үнэлэх хуудас”-ыг боловсруулсан.

Венецийн комиссын “Хууль дээдлэх ёсыг үнэлэх хуудас”

2025 онд батлагдсан “Хууль дээдлэх ёсыг үнэлэх хуудас” нь Венецийн комиссын 2016 оны “Хууль дээдлэх ёсыг үнэлэх хуудас”-аас үндэслэн боловсруулагдаж, дараах үндсэн элементүүдийг тодорхойлсон: хуульт ёс, хууль зүйн хувьд тодорхой байх, эрх мэдлийг урвуулан ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх, хуулийн өмнө эрх тэгш байх ба ялгаварлан гадуурхахгүй байх, бие даасан, хараат бус шүүхэд хандах эрх. Мөн Хууль дээдлэх ёсыг үнэлэх хуудас нь хяналт-тэнцлийн тогтолцоо, Үндсэн хуулийн хяналт гэсэн хоёр нэмэлт жишгийг оруулж, шинэ технологи болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд төрийн эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой шинэ сорилтуудыг мөн хөндсөн байна.

Парламент, Засгийн газар, иргэний нийгэм, иргэд болон олон улсын байгууллагууд энэхүү үнэлэх хуудсыг ашиглан тухайн улсад хууль дээдлэх ёсны зарчмууд хэрхэн хэрэгжиж байгааг үнэлэх боломжтой. Ингэснээр уг үнэлэх хуудас нь арга хэмжээ авах шаардлагатай сул талыг тодорхойлох боломжийг бүрдүүлдэг. Венецийн комисс энэ төрлийн сул талыг хэрхэн арилгах талаар олон тооны зөвлөмж гаргасан.

Бид хэн бэ?

“Хуулиар дамжуулан ардчилал тогтоох” Венецийн комисс нь бие даасан, хараат бус шинжээчдээс бүрдсэн Европын зөвлөлийн үндсэн хуулийн эрх зүйн асуудлаарх зөвлөх байгууллага юм. Тус комиссыг Италийн эрдэмтэн Антонио Ла Перголагийн санаачилгаар 1990 оны 5 дугаар сарын 10-ны өдөр байгуулагдсан.

Берлиний хана нуран унасны дараа Венецийн комисс нь хуучин социалист олон улсад ардчилсан үндсэн хууль, хууль тогтоомж боловсруулахад нь дэмжлэг үзүүлж, улмаар Европын зөвлөлд элсэх үйл явцад нь чухал хувь нэмэр оруулсан.

Өнөөдөр тус комисс нь гишүүн улс орнуудад олон улсын стандартад нийцсэн үндсэн хууль, хууль тогтоомжийн шинэтгэлийг боловсруулахад нь дэмжлэг үзүүлж байна. Венецийн комиссын зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байдал нь Европын холбоонд гишүүн болох үйл явцыг хөнгөвчлөхөд чухал үүрэг гүйцэтгэж ирсэн билээ.

Эрхэм зорилго

Венецийн комисс нь улс орнуудын төрийн эрх барих байгууллага, төрийн институциуд, холбогдох талууд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудын хүсэлтийн дагуу тэдэнтэй өргөн хүрээнд зөвлөлдөх замаар үндсэн хууль болон хууль тогтоомжийн шинэтгэлийг хийдэг.

Тус комисс нь үндсэн хууль болон хууль тогтоомжийн шинэтгэл, ялангуяа сонгууль, шүүхийн салбар дахь шинэчлэлийг үнэлж, ардчилал, хүний эрх, хууль дээдлэх ёсны зарчмуудыг хүндэтгэн хэрэгжүүлэх, мөн эрх мэдлийн үр ашигтай, хэрэгжихүйц тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор эдгээр шинэчлэлийг хэрхэн сайжруулах талаар заавал дагаж мөрдөх үүрэг хүлээлгэхгүй зөвлөмж гаргадаг.

Гишүүн улсууд

Венецийн комисс нь Европын зөвлөлийн 46 гишүүн улсаас гадна Америк, Африк болон Ази тивийн 15 улсын төлөөллийг багтаасан өргөн хүрээтэй бүрэлдэхүүнтэй байгууллага юм.

Яагаад “Венец” гэж?

“Хуулиар дамжуулан ардчилал тогтоох Европын комисс” нь анхны хуралдаанаа Итали Улсын алдарт Венец хотод зохион байгуулсан бөгөөд өнөөдөр ч жилд дөрвөн удаа тус хотод хуралддаг тул “Венецийн комисс” хэмээн нэрлэх болсон.

1990-2025 он: Ололт амжилт

Байгуулагдсан цагаасаа хойш 35 жилийн хугацаанд Венецийн комисс нь хараат бус, төвийг сахисан байр суурь, мэргэжлийн өндөр түвшинг хангасан ажлын арга барилынхаа ачаар ардчилсан үндсэн хуулиудыг батлан хэрэгжүүлэх, төрийн байгууллагуудын ардчилсан үйл ажиллагааг бэхжүүлэхэд томоохон хувь нэмэр оруулсан.

Тухайлбал, Венецийн комисс нь гишүүн улс орнуудад хууль дээдлэх ёсны зарчмуудыг үр нөлөөтэй хэрэгжүүлэх, төрийн эрх мэдлийн хуваарилалт болон шүүхийн хараат бус байдлыг бэхжүүлэхэд чухал нөлөө үзүүлсэн. Мөн Венецийн комисс нь:

- ▶ **1000 гаруй** - Үндсэн хууль болон хууль тогтоомжийн шинэтгэлтэй холбоотой санал, дүгнэлт, тайлан.
- ▶ **50 гаруй** - Венецийн комиссын дэмжлэгтэйгээр боловсруулагдсан, эсхүл шинэчлэн найруулсан үндсэн хууль.
- ▶ **200 гаруй** - Комиссын үйл ажиллагаанд хувь нэмэр оруулсан хараат бус хууль зүйн шинжээчтэй.

Яагаад энэ нь бид бүхэнд яагаад хамаатай вэ?

Хууль дээдлэх ёс гэдэг нь:

Тогтвортой, тайван ардчилал.

Дур зоргын үйлдлээс ангид, эрх чөлөөтэй бөгөөд хамгаалагдсан иргэд.

Илүү шударга, илүү тэгш нийгэм юм.

Зураг чимэглэл: Надин Тэума

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан.
Энэхүү хэвлэлийн аливаа хэсгийг Европын
зөвлөлийн Харилцаа холбооны газраас
урьдчилан авсан бичгээр өгсөн зөвшөөрөл-
гүйгээр орчуулах, хуулбарлах, эсхүл аливаа
хэлбэрээр дамжуулахыг хориглоно.

Холбоо барих хаяг:

Directorate of Communications
F-67075 Strasbourg Cedex, France
цахим хуудас: publishing@coe.int

Гэрэл зураг © Европын зөвлөл

Хэвлэн нийтэлсэн:
Европын зөвлөл
F-67075 Strasbourg Cedex, France

Европын зөвлөлийн цахим хуудас:
www.coe.int

Венецийн комиссын цахим хуудас:

<https://venice.coe.int>

© Европын зөвлөл, 2025 оны 7 дугаар сар

Энэхүү товхимолд хууль дээдлэх ёсны үндсэн зарчмууд болох хуульт ёс, хууль зүйн тодорхой байдал, эрх мэдлийг урвуулан ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх, шударга шүүхэд хандах эрх зэрэг асуудлыг авч үзсэн. Эдгээр зарчим нь ардчилал, хүний эрхийн тулгуур үндэс бөгөөд төрийн хариуцлагатай засаглалыг хангах, хувь хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, нийгэмд шударга ёсыг бэхжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой.

Европын зөвлөл Венецийн комиссын үйл ажиллагаагаар дамжуулан улс орнуудад эдгээр стандартыг сахин мөрдөх, иргэдийг төрийн эрх мэдлийг дур зоргоор хэрэгжүүлэхээс хамгаалахад хэрхэн дэмжлэг үзүүлдэг талаар энэхүү товхимлоос мэдэж авах боломжтой. Та бодлого боловсруулагч, оюутан, эсхүл хууль дээдлэх ёсны асуудлыг сонирхдог иргэн аль нь ч байсан энэхүү гарын авлага нь хуулийн засаглал яагаад чухал болох, мөн энэ нь бидний эрх, эрх чөлөөг өдөр тутам хэрхэн хамгаалдаг талаарх ойлголтыг авах болно.

MON

www.coe.int

Европын зөвлөл нь Европ тивийн хүний эрхийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг тэргүүлэх байгууллага юм. Тус байгууллага нь Европын холбооны бүх гишүүн улсыг багтаасан 46 гишүүнтэй. Европын зөвлөлийн бүх гишүүн улс Европын хүний эрхийн конвенцод нэгдэн орсон байдаг. Энэхүү олон улсын гэрээ нь хүний эрх, ардчилал болон хууль дээдлэх ёсыг хамгаалахад чиглэдэг. Европын Хүний эрхийн шүүх нь гишүүн улс орнуудад тус конвенцыг хэрхэн хэрэгжүүлж буйд хяналт тавьдаг.

